

Spolupráce s Edith Maryon

Sergej O. Prokofjev

Umělkyně, o které byla řeč, byla anglická sochařka Edith Maryon (1872 - 1924).²² Jako velmi nadaná a ve své vlasti už známá svými výstavami přišla začátkem roku 1914 do Dornachu, aby spolupracovala na stavbě prvního Goetheana (tehdy ještě nazývaného Janova stavba). Brzy se ale stala důležitou pomocnicí Rudolfa Steinera, především na přípravných pracích k vytvoření více než devět metrů vysokého dřevěného sousoší, jehož vzniku předcházelo mnoho malých modelů a nakonec velké provedení v modelovací hmotě v originální velikosti. Rudolf Steiner si cenil především vysokých profesionálních dovedností Edith Maryon i její neustálé připravenosti nesobecky omezit svou vlastní uměleckou tvorbu, aby mohla sloužit provedení jeho kulturního impulsu. I přes všechnu její pomoc a podporu, které byly pro Rudolfa Steinera při přípravách na sousoší nenahraditelné, byly ale vždy rozhodující ty okamžiky, kdy na díle sám tvořil vlastníma rukama. S tím mu nesměl a nemohl nikdo pomáhat. To se týká především tvorby tří hlavních tváří dřevěného sousoší: Krista, Lucifera a Ahrimana. Assja Turgeněvová (1890 - 1966) poznamenává: „Zde [ve vedlejším

ateliéru] pracoval ve

velkém osamocení na střední postavě.“ A dodává k tomu: Jeho rukou vedenou jen vlastním vnitřním prožitkem dostávala naše přípravná práce zásadní sílu výrazu a charakteru.“ Podstata tohoto výroku bude pochopitelná, když pomyslíme na to, že se zde poprvé v dějinách světa jednalo o skutečné portréty těchto tří postav vzniklé podle čistě duchovního zření, portréty, které mohly být vytvořeny jen tím, kdo je jako moderní křesťanský zasvěcenec nejvyššího stupně takto viděl sám ve vyšších světech.

Jak bylo někdy těžké pro Edith Maryon přivyknout si tímto způsobem na tento přímý duchovní realismus a jeho spirituální bezprostřednost v celých dějinách umění s ničím srovnatelnou, ukazuje následující malá epizoda. Když Edith Maryon v době nepřítomnosti Rudolfa Steinera jednou sama navrhovala Kristovu postavu, byl Rudolf Steiner po svém návratu z delší přednáškové cesty z toho zjevně vyděšen, ale řekl se svým přátelským a trapnost situace překlenujícím humorem: „Tento anglický lord ale není můj Kristus“ (tamtéž). Nato vlastnoručně pozměnil celou postavu, především její tvář a také ji definitivně dokončil. A bezpochyby svědčí o velikosti Edith Maryon, jak tuto přátelskou, ale jasnou kritiku Rudolfa Steinera přijala. Assja Turgeněvová poznamenala ve svých vzpomínkách: „Bylo pro ni samozřejmé být se všemi svými uměleckými schopnostmi jen žákem, jen sloužící rukou Rudolfa Steinera“ (tamtéž).

Tato problematika se zcela zřetelně objevuje i na figurách eurytmie, které Edith Maryon vytvořila ze sádry, když je srovnáme s dřevěnými postavami, jež vytvořila podle skic a poznámek Rudolfa Steinera. Ty jsou i dnes po téměř stu letech nadčasovými, a tím zcela moderními uměleckými díly. Ty sádrové zůstávají, navzdory své umělecké propracovanosti a kráse, zjevně spojeny s dobou vzniku, takže každý znalec umění je ihned identifikuje jako krásný příklad secese ze začátku 20. století.

Několik slov k jejich vzniku: Eurytmické figury vznikly z podnětu Edith Maryon v roce 1919. Tento nápad Rudolf Steiner velmi uvítal. Ale její první pokusy nakreslit figury a pak je také stvořit plasticky se ubíraly zcela jiným směrem, než si to představoval Rudolf Steiner. A tak musel také zde rozhodně zakročit. „Tyto figury vznikly z podnětu Edith Maryon“ - řekl později v Anglii „ale pak byly úplně přepracovány podle intencí, které jsem já sám považoval za absolutně správné podle zákonů eurytmie“ (GA 307, 17. 8. 1923). A během svých projevů v Dornachu se vyjádřil ještě zřetelněji: „Myšlenka [Edith Maryon] byla mimořádně přínosná. Postavy vnějších figur samotných se ale musely naprosto změnit“ (GA 261, 3. 5. 1924). A tak se to dělo při různých příležitostech, když Rudolf Steiner přijímal v ateliéru, kde pracoval na ústřední figuře dřevěného sousoší, Reprezentantu lidstva, své hosty a žáky a říkal jim, poukazuje přitom na tvář Kristovu nebo na bystu v originální velikosti z roku 1915 či na neustále vznikající dřevěnou sochu: „Tak ho vidím v duchovním světě.“ A v přednášce z 29. června 1921 o postavě Reprezentanta lidstva k tomu ještě dodal: „Takto si můžeme představit Krista. Vytvořil jsem ho zcela podle toho, jak Kristovu postavu vidím.“